

Sophismata and Physics Commentaries.
Texts by Anonymus GC466, Anonymus GC513, and Radulphus Brito

Sten Ebbesen

The texts published below provide part of the documentation for claims I have made in two articles, viz. "The More the Less. Natural Philosophy and Sophismata in the Thirteenth century", forthcoming in S. Caroti (ed.), *La nouvelle physique du XIVe siècle*, and "Tantum unum est. 13th-century Sophismatic Discussions around the Parmenidean Thesis", forthcoming in *The Modern Schoolman*.

I. Anonymus GC 466, *Quaestio sophismatica*

The question *an sequatur 'tantum pater est, ergo omne ens est pater'* occurs on f. 108v of ms Cambridge, Gonville & Caius 466/573, written in an English hand that I would assign to the early 14th century. The scribe took advantage of a blank page between two works in a late 13th-century ms of the *Organon*.¹ The question belongs in the context of the sophisma

(1) si tantum pater est, non tantum pater est,

one proof of which runs:

- (2) si tantum pater est, pater est;
- (3) si pater est, filius est;
- (4) si filius est, aliud a patre est;
- (5) si aliud a patre est, non tantum pater est;
- ergo (1) si tantum pater est, non tantum pater est.

The *consequentia* (2) could be proved in this way:

- (6) tantum pater est, ergo omne ens est pater;
- (7) si omne ens est pater, ergo pater est ens;
- (8) si pater est ens, pater est;
- ergo (2) si tantum pater est, pater est.

Consequentia (6) is the object of enquiry in the anonymous question.

II. Anonymus GC513, *Quaestiones super Physicam*

Ms Cambridge, Gonville & Caius 513/544, ff. 1rA-83rB. This parchment ms was executed in England in the late 13th or early 14th century. The pages measure mm 240 x 170. The 83 leaves that contain the *Physics* questions are wrapped in six bifolia (i-vi, i'-vi') of different

1. Cf. S.Ebbesen, 'Stray Quaestiones and Sophismata in British and French Manuscripts', *CIMAGL* 57 (1988) 68-80, at p. 74.

provenance.¹ The volume was rebound in 1910. The questions contain marginal corrections in faint ink or perhaps lead pencil. Apparently the corrector (C2) was different from the main scribe (C) but perhaps the difference in writing style is solely the result of the use of different utensils.

A list of the *Physics* questions is available in Zimmermann's "Verzeichnis"². Some questions are also found almost identical in:

Anonymus Mazarineus, *Quaestiones super Physicam*, ms Paris, Bibliothèque Mazarine, 3493, ff. 1rA-93vB (14th c.). List of questions in Zimmermann, *op. cit.*

I publish Anonymus GC513, quu. I.10, I.14, I.17, I.18, and III.8 (Zimmermann's numbering). Of these I.10 and I.14 also appear in Anonymus Mazarineus, although in a somewhat different redaction. The titles of the questions are:

- I.10 Utrum si tantum principium sit excludatur principiatum.
- I.14 Utrum dictio exclusiva addita accidenti excludat substantiam.
- I.17 Utrum dictio exclusiva addita uni excludat multum.
- I.18 De veritate huius 'tantum unum est'.
- III.8 Utrum haec sit vera 'actio est passio'.

The edition follows the Cambridge version (C). The Paris version (P) is used as a source of conjectures, but the apparatus only reports a choice of its readings. The selection was based on two criteria: (a) the reading in case might be used to correct C, or (b) it illustrates the maximum degree of diversity between the two versions.

A variant in qu. I.10, ad 1.1, strongly suggests that the P text is secondary. C reads "dicendum est quod <1> aliquid *cadit in definitione alicuius* dupliciter, <2> *aut tamquam* dicens partem suae essentiae, et sic cadit animal in definitione hominis [...]; <3> *aliquid tamen cadit etc. non tamquam* dicens aliquid suae essentiae sed terminans aliquid suae essentiae." There is a slight anacoluthon; the *aut tamquam* of <2> is not balanced by another *aut tamquam* or *aut non tamquam ... sed* in <3>; instead <1> - <2> are treated as the presentation of the first alternative, whose counterpart

1. Description based on personal inspection of the ms in 1993. Cf. M.R. James, *A Descriptive Catalogue of the Manuscripts in the Library of Gonville and Caius College*, vol. 2: p. 584; Cambridge University Press, 1908. Folia i-v and ii'-vi' contain fragments of a work relating to canon law or theology. Folia i' and vi (probably a bifolium, though now physically divided) derive from 14th c. ms containing sophismata. On f. i' 'omnis homo est omnis homo' is dealt with; on f. vi there is a discussion of sophisma about Antichrist, probably 'Anima Antichristi necessario erit.' Terminology points to the 14th c. as time of composition.
2. A. Zimmermann, *Verzeichnis ungedruckter Kommentare zur Metaphysik und Physik des Aristoteles aus der Zeit von etwa 1250-1350*, Brill: Leiden, 1971.

is then introduced in <3> with the words *Aliquid tamen cadit etc. non tamquam ... sed. P* has essentially the same text before the *aliquid*, but then continues *[[aliquid cadit in definitione]] aut tamquam terminans respectum definiti, non tamen dicens partem suae essentiae*. The words in *[[]]* have been expunged. Apparently, what happened was this: the scribe of *P* was copying a text that was basically identical with that of *C*, but when he had a got little way into part <3> he noticed the anacoluthon, and took the necessary steps to introduce syntactic regularity.

The same syntactical irregularity and correction occurs in I.10, ad 1.4, *C* says "dicendum est quod <1> substantia potest accipi dupliciter, <2> vel sub propria voce, <3> aut potest accipi in suo inferiori", whereas *P* straightens out the syntax, saying "dicendum quod substantia potest accipi dupliciter, vel sub propria voce, vel sub aliquo inferiori." A very similar case occurs in the same question in the answer to 1.2 (see the apparatus).

Anonymus GC513 belongs somewhere in the later decades of the 13th century. His question I.10 seems to have been known to Anonymus Oriel33(1), whose *Quaestiones super Physicam* occur in ms Oxford, Oriel 33 (now in the Bodleian Library), ff. 8-72v. The Oriel text refers to opinions which are those of Anon. GC513 (see the notes in the edition). The date of Anonymus Oriel33(1) is not known, but at least the work is not much later than 1300.

III. Radulphus Brito, *Quaestiones super Physicam*.

Radulphus Brito's *Questions on the Physics* (probably 1290s) exists in at least three redactions, one in ms Firenze BNC Conv. Soppr. E.1.252, ff. 1-60; another in ms Vaticano, Vat. lat. 3061, ff. 63-126v; and a third in ms Paris 16160, ff. 3-79. All mss date from the 14th c. The Florence and the Vatican versions carry two questions on matters related to the proposition 'tantum principium est' (and thus to the sophisma 'si tantum pater est, non tantum pater est'). The two versions are both published below, pp. 186-195, on facing pages. In the Paris manuscript, f. 6vB, we find the following note instead of the two questions:

Consequenter posset seu debet quaeri utrum dictio exclusiva addita uni correlativorum excludat reliquum. *Sed hoc quaeratur in sophismatibus.*

Elsewhere¹ I have interpreted this remark to the effect that Brito included the discussion of exclusives in the early version or versions of

1. S.Ebbesen, 'Boethius de Dacia et al. The sophismata in mss Bruges SB 509 and Florence Med.-Laur. S. Croce 12 sin., 3', in: Read, Stephen (ed.), *Sophisms in Medieval Logic and Grammar. Acts of the 9th European Symposium for Medieval Logic and Semantics*. Kluwer: Dordrecht, pp. 45-63; at pp. 47-48.

his *Physics* questions (reflected by the Vatican and Florence mss), but dropped it in a later version because he had reused the material and developed it further in a sophisma, to which he then referred the reader ("Look for this in the Sophismata"). Another possible interpretation of the note in the Paris ms¹ is that it reflects a course on the *Physics* with two ingredients: discussions in the form of quaestiones and discussions in the form of sophismata. The remark then means: "We shall omit the question for the moment, but we shall raise it when we get to the sophismata." Whichever the right interpretation, the remark underscores the fact that some problems were considered equally suitable for debate in a question on the *Physics* and in a sophisma.

Ratio edendi.

I have imposed my own orthography, punctuation, and paragraphing on the texts, and I have added numbers (in italics) to clarify the structure of argumentation.

Sigla

[album]	album <i>delendum censeo</i>
[[album]]	album <i>deletum habet codex</i>
<album>	album, <i>quod numquam in codice vel codicibus fuit, addendum censeo</i>
<<album>>	album, <i>iam deperditum vel invisibile, in codice integro extitisse puto</i>
\album/	album <i>secundario (inter lineas vel in mg.) inseruit scriba</i>
***	<i>lacuna a scriba indicata</i>
<***>	<i>lacuna a me statuta</i>
+album ac+	<i>verba album ac corrupta esse puto.</i>
...	<i>vox quam vel litterae quas legere nequivi</i>
(?)	<i>de lectione vocis praecedentis dubitare licet</i>
alb()	<i>quae litterae post alb scribendae sint propter compendium non liquet</i>

1. The essentials of this interpretation were suggested to me by H.A.G. Braakhuis, whom I wish to thank.

Anonymi GC466 *Quaestio sophismatica*

C = Cantabrigiensis, Collegii Gonville & Caii. 466/573: 108v.

Quaeratur an sequatur 'tantum pater est, ergo omne ens est pater',^a et hoc est quaerere an ad exclusivam sequatur universalis de transpositis terminis.

1. Quod sic videtur.

1.1^b Dictio exclusiva dicit praecisam mensuram praedicati ad subiectum; igitur significatur praedicatum non excedere¹ subiectum nec econverso; igitur si tantum pater est, igitur omne illud est pater cui convenit esse; igitur consequentia bona.

1.2 Item, ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis, quia sequitur [quia sequitur] 'non omne ens est pater, ergo aliquod ens non est pater, ergo aliquod non pater est ens', et ulterius: 'ergo non tantum pater est, sc. ens', et hoc opponitur primo² antecedenti.

2. Oppositum.

2.1 Primo sic: Non sequitur 'tantum pater est, ergo lapis est pater'; sequeretur concessa consequentia, quia sequitur 'omne ens est pater, ergo lapis est pater', ergo a primo ad ultimum.

2.2 Praeterea, non sequitur 'tantum homo movetur, ergo homo currit'; sequeretur tamen si prima consequentia concedatur, quia sequitur 'omne

1. excedere] excercere C, ut videtur.

2. primo] prime C.

a. Cf. Guillelmi Chelvestun Quaest. Arist. Ph., qu. I.16, cod. Domus Petri Cantabrig. 192, I: 13rB: "Quaeritur utrum sequitur 'tantum pater est, ergo pater est'. Et videtur quod sic: [$\langle 1. \rangle$... $\langle 2. \rangle$...] $\langle 3. \rangle$ Item, sequitur 'tantum pater est, ergo omne ens est pater; si omne ens est pater, ergo pater est ens; si pater est ens, pater est'. Ergo a primo: si tantum pater est, ergo pater est."

b. Cf. Iohannis Wacfeld Quaest. Arist. Ph., qu. I.7, cod. Cantabr. Collegii Gonv. & Caii 344/540: 268rA: "Utrum sequitur 'tantum principium est, igitur principium est'. § Videtur quod sic. § Omnis exclusiva ponit intellectum praeiacentis; sed quod ponitur per aliquid ad ipsum sequitur; igitur etc. § Item, sequitur 'tantum principium est, igitur omne ens est principium,' et ulterius per conversionem per accidens 'igitur principium est ens', et ulterius 'igitur principium est', quia esse est proprius actus entis, quia vel est ipsa essentia vel immediate egrediens a principiis essentiae; igitur a primo 'si tantum principium est, igitur principium'. § Dicitur quod non sequitur negando primam consequentiam. § Contra. Ex omni exclusiva sequitur universalis in eisdem terminis transpositis. § Dicitur quod hoc est falsum. § Contra. Dictio exclusiva denotat praecisam commensurationem praedicati ad subiectum ita quod neutrum alterum excedit; quod manifestum est per expositionem exclusivae, nam cum dicitur 'tantum principium est' significatur quod esse insit principio et nulli alii a principio, quia si inesset alii, non tantum principium esset; igitur cuicumque inest esse, illud est principium; igitur omne quod est est principium; quia si aliquid est et non est principium, non tantum principium est sed aliquid aliud est."

movens est homo, ergo omne currens est homo' et ulterius 'ergo homo currit; igitur [[homo currit]] a primo.

2.3 Item, per rationem. Sequitur 'homo currit, ergo tantum homo currit', et ulterius per positum 'ergo omne currens est homo'; ergo a primo ad ultimum <+++> converteretur universalis affirmativa simpliciter; hoc est inconveniens. Probatio primae consequentiae: ista 'tantum homo currit' significat istam 'nihil aliud ab homine currit', et ex illo arguitur sic: ista duo sunt eadem 'homo' et 'idem homini', igitur erunt eadem 'non homo' et 'non idem homini'; [S] ergo ista erunt eadem 'nihil non homo' et 'nihil \non/ idem homini'; sed ista sunt eadem 'nihil aliud ab homine' et 'nullus non idem homini', quia 'aliud' et 'non idem' idem sunt. Sed ista duo aequipollent 'nullus non homo' et 'qui[d]libet homo'; igitur ista sunt eadem 'qui[d]libet homo' et 'nihil aliud ab homine'; ergo ista erunt eadem 'tantum homo currit' et 'qui[d]libet homo currit'. Sequitur ergo 'omnis homo currit, ergo tantum homo currit'.

3.1 Ad problema dicitur [quod] propter primam rationem adductam <sc. 1.1> quod falsa consequentia.

3.2.1. Ad 2.1 Ad primum in contrarium dicebatur quod non sequitur 'omne ens est pater, ergo lapis est pater', nec illud antecedens '\omne ens \est/ pater'/ sequitur ad illam 'tantum pater est'.

3.2.2. Ad 2.2 Ad secundum quod sequitur 'omne movens est homo, ergo omne currens est homo', et hoc accipiendo 'currens' ut est per se inferius ad movens, nec ex consequentia concludes inconveniens posito primo antecedente.

3.2.3. Ad 2.3 Ad rationem dicebatur quod inter finitum terminum \et/¹ infinitum non est aequipollentia, et ideo non sequitur 'nullus non idem homini, ergo quilibet idem homini'.

4. Contra ista arguitur sic:

4.1. Ad 3.2.1-2 Primo apparet quod conceduntur ea quae non possunt simul stare, quia primo conceditur quod non sequitur 'omne ens est pater, ergo lapis est pater' ut hoc antecedens sequitur ad istam 'tantum pater est'; secundo conceditur quod sequitur 'omne movens est homo, ergo omne currens est homo'. Ista non simul stant, quia ens est superius ad lapidem sicut movens ad currens; igitur unum non potest concedi et aliud negari.

4.2. Ad 3.2.3 Contra responsionem ad rationem. Per Aristotelem secundo Peri hermeneias sequitur 'omnis homo est non iustus, ergo omnis homo non est iustus' et econverso; ergo aequipollentia est inter propositiones quarum una est de termino finito et alia de termino infinito.

1. et] vel C, ut videtur.

4.3 *Ad 3.1* Contra positionem. Et si haec 'tantum' denotet mensuram praedicati ad subiectum, tamen cum hac significatione stat quod praedicatum insit alii a subiecto,¹ igitur potest sequi 'tantum pater est, ergo lapis est pater' non obstante exclusionem. Probatio antecedentis: Aristoteles facit hanc consequentiam 'si tantum accidens est, adhuc substantia est', et tamen substantia non concipitur sub accidente nec est accidens; igitur est mensura importata per [[a]] hanc dictionem 'tantum' patrem inesse alteri a subiecto.

Praeterea, si nihil sequeretur ad propositionem nisi quod includitur in propositione de forma sermonis, haec consequentia non valeret 'omne animal est, ergo asinus est', quia asinus de sua forma significat animal +non excedere ***+ tamen² de forma propositionis significatur esse pars hominis, quia significatur esse in homine sicut in suo toto per virtutem dici de omni, quia idem est dici et omni et esse in toto.

5. *Ad 4.1* Ad primum dicitur quod non sunt repugnantia negare istam consequentiam 'omne ens est pater, ergo lapis est pater' et concedere istam 'omne movens est homo, ergo omne currens est homo', et hoc respectu primi antecedentis.

Anonymi GC513 *Quaestionum super Physicam Aristotelis dilectus*

C = Cantabrigiensis, collegii Gonville & Cai 513/544

P = Parisinus, Bibliothecae Mazarinae, cod. 3493

C I.10

C 3vA-B (basis); P 5rA-vA

Quaeratur tunc utrum si tantum principium sit excludatur principium.

1 Et videtur quod non:

1.1 Quod includit definitum non /P 5rB/ excludit aliquid pertinens ad eius definitionem; quod enim includit hominem non excludit animal;³ sed unum relativum pertinet ad definitionem sui correlativi; ergo, cum dictio exclusiva addita etc.⁴ (Vel: cum sic dicto 'tantum principium est' <includitur principium> non excluditur⁵ principium.)⁶

1. subiecto] lectio incerta C.

2. excedere *** tamen] excercere(?) + spatium vacuum 3 fere litterarum capax + tamen vel cum C.

3. quod - animal om. P.

4. cum - etc. C : dictio exclusiva \si/ addatur huic 'principium' non excludit principium. P.

5. excluditur scripsi : excludatur C.

6. Vel - principium C : om. P. Videtur altera esse versio conclusionis argumenti, quam pro cum dictio - etc. substituere licet.

1.2 Vel sic¹: quod cadit in intellectu alicuius inclusi non excluditur²; unum relativorum cadit in intellectu sui correlativi; ergo incluso uno non excluditur reliquum.³

1.3 Iterum, quicquid sequitur ad aliquid absolute sequitur ad ipsum cum determinatione non deminvente nec distrahente; sed sequitur 'principium est, ergo principiatum est', et dictio exclusiva non est determinatio deminuens nec distrahens, quia ponit suam praeiacentem; ergo sequitur 'tantum principium est, ergo [tantum] principiatum est'; ergo etc.⁴

1.4 Iterum, maior est inclinatio relativi ad suum correlativum quam substantiae ad accidens, quia substantia posita non ponit accidens et relativa posita se ponunt; sed dictio exclusiva addita substantiae non excludit accidens, non enim sequitur 'tantum homo currit, ergo album non currit'. Ergo etc.

2. Oppositum.

2.1 Quod tollit aliquid quod est de essentia alicuius tollit ipsum; sed associatio⁵ est de essentia relativi, et dictio exclusiva privat associationem; ergo dictio exclusiva addita relativo tollit ipsum; et si hoc, tollit⁶ suum correlativum.

2.2 Iterum, si tantum unum est, illud non potest esse principium,⁷ quia principium ponit multitudinem, quia principium est aut cuiusdam aut quorundam; ergo sic dicto 'tantum principium est' excluditur principiatum, aliter permetteret secum multitudinem; ergo etc.

3.^c Ad istud dicendum est quod quaedam sunt relativa aequiparentiae,

1. vel sic C : Item P.

2. excluditur] ipso incluso, sed add. P.

3. incluso - reliquum C : etc. P; cf. finem rationis 1.3.

4. ergo sequitur - ergo etc. C : incluso uno non excluditur aliud P.

5. associatio] vel respectus add. P.

6. ipsum - tollit C : om. P.

7. principium] ut dicit Philosophus add. P; vide Arist. Ph. 1.2.185a4-5.

c. Cum hac determinatione conferas Anon. Oriel33(1), Quaest. Ph., I.11, cod. Oxon. Oriel 33: 11vA-B: "Dicendum secundum aliquos quod quaedam sunt relativa aequiparentiae, in quibus utrumque extremum relationis uno nomine importatur, cuiusmodi sunt 'aequale' 'simile' et huiusmodi; quaedam autem sunt relativa disparantiae, in quibus utrumque extremum alio et alio nomine designantur, ut 'pater' et 'filius' etc. In primo genere relativorum exclusio addita uni non excludit reliquum, nam haec 'tantum simile est' non excludit hoc simile vel illud; nihil enim excludit quod rationem similis participat, et quodlibet simile est tale. In secundo genere relativorum exclusio addita uni correlativo reliquum excludit; haec enim 'tantum pater est' filium excludit. Et huius ratio est quia de ratione exclusionis est illa excludere quae non sunt coniuncta cum excluso, etiam illa quae sunt coniuncta secundum esse donec unum significetur sub praecisione alterius, vel ipsa imponentur a proprietatibus manifeste repugnantibus. Primum patet, nam ideo ista 'tantum album currit' non removet hominem currere, quia coniuncta sunt in esse homo et album. Secundum patet, nam ista 'tantum albedo est' excludit hominem esse, quia licet albedo sit coniuncta homini in essendo, tamen hic significatur sub praecisione hominis.

quorum utrumque eodem nomine significatur, sicut 'simile' et 'dissimile'; et quaedam sunt relativa superpositionis vel suppositionis, in quibus extrema diversis nominibus nominantur. In relativis superpositionis vel suppositionis dictio exclusiva addita uni excludit alterum, quia 'solus' dicit "non cum alio", ut dicit Philosophus in Elenchis;^d unum relativum aliud est a suo correlativo, /C 3vB/ nam relativa sunt quorum esse se habet ad aliud.¹ Et ideo exclusio addita uni excludit alterum. Nec aliquid verius excluditur quam suum correlativum. Si enim dicam 'tantum pater est' vel 'tantum principium est'² non excluditur substantia nec quantitas nec qualitas nec aliquid aliorum generum nec relationes disparatae; non enim sequitur si tantum pater est quod +quantum+³ non sit vel quod homo non sit vel quod album non sit vel quod bicubitum non sit vel quod dominus non sit, quia nullum istorum excluditur, quia pater compatitur secum omnia ista⁴ in eodem subiecto; sed non compatitur secum suum correlativum in eodem subiecto, quia impossibile est quod idem sit pater et filius eiusdem, et ideo nihil verius excluditur quam suum correlativum.

Tamen intelligendum est quod dictio exclusiva diversimode potest excludere circa relativum, aut respectu huius verbi 'est' aut respectu alterius verbi. Si respectu huius verbi 'est', tunc, dico, est oppositum in adiecto, ut 'tantum principium est', et huius ratio est nam quando aliqua determinatio privat aliquid quod requiritur⁵ ad esse sui determinabilis, tunc est oppositum in adiecto, ut 'mortuum' quod privat aliquid quod requiritur ad esse hominis.⁶ Sed dictio exclusiva faciens exclusionem respectu huius verbi 'est' circa relativum privat aliquid quod requiritur⁷ ad esse sui correlativi, quia relativum esse non habet sine suo correlativo.⁸ Unde ad

1. ut dicit - Elenchis et nam relativa - aliud om. P.

2. vel - est om. P.

3. quantum] animal malim.

4. non enim sequitur - ista C : si enim dicitur 'tantum homo est' ergo non sequitur 'ergo album non est' vel 'dom<in>us', immo ista compatiuntur se P.

5. requiritur P : requiratur C.

6. tunc est - hominis] om. P.

7. requiritur P : requirat C.

8. correlativo] quia posita se ponunt add. P.

Tertium patet, quia ista 'tantum numerus est' excludit unum esse pro eo quod 'unum' et 'numerus' imponuntur a proprietatibus manifeste repugnantibus, licet sint coniuncta in esse; exclusio igitur excludit separatam secundum esse ab incluso et significatum sub praecisione inclusi et impositum a proprietate repugnanti. Cum igitur in relativis disparantiae unum sit separatam secundum esse ab alio et impositum a proprietate maxime repugnanti, ut patet in patre et filio, sequitur quod exclusio addita uni alterum excludit: propter quod sequitur 'tantum principium est, igitur principium non est'. Sed sic non est in relativis aequiparantiae."

d. Arist. SE 22.178a39-b1.

relativi esse requiritur¹ aliud esse. Sed dictio exclusiva excludit esse ab alio, et ideo forte sicut non sequitur 'homo mortuus, ergo homo', sic nec sequitur 'tantum principium est, ergo principium est'.

Si tamen excludat respectu aliorum verborum, tunc nihil tollit quod requiritur ad esse relativi. Unde ad patrem currere non sequitur filium non esse, et ideo sic dicto 'tantum pater currit'² non est oppositum in adiecto, immo hic³ ponit praeiacentem.

Sic ponendum est de aliis determinationibus,⁴ unde licet hic sit oppositum in adiecto 'homo mortuus', tamen hic non est oppositum in adiecto 'corpus mortuum'.⁵

Ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam rationem dicendum est quod aliquid cadit in definitione alicuius dupliciter, aut tamquam dicens partem suae essentiae, et sic cadit animal in definitione hominis; et incluso tali definito non excluditur pars.⁶ Aliquid tamen cadit etc. non tamquam dicens aliquid suae essentiae⁷ sed terminans aliquid suae essentiae, et sic cadit relativum in definitione sui correlativi, et in talibus incluso definito potest pars definitionis excludi.

Ad 1.3^e Ad aliud argumentum, "Quicquid sequitur ad aliud etc."⁸, dicendum est quod licet sequatur 'principium est, ergo principiatum est', non tamen sequitur 'si tantum principium est, ergo [tantum] principiatum est', immo incidit fallacia accidentis, nam cum dicit 'tantum principium

1. relativi esse requiritur C : relativum esse sequitur P.

2. currit] \ergo filius est/ add. P.

3. hic C : om. P : haec malim.

4. sic - determina(tion)ibus C : et sic forte non est de aliis determinandum P.

5. unde - mortuum om. P.

6. incluso - pars C : talis pars non excluditur P.

7. Aliquid - essentiae C : [[aliquid cadit in definitione]] aut tamquam terminans respectum definiti, non tamen dicens partem suae essentiae C.

8. argumentum - etc. om. P.

e. Cf. Anon. Oriel33(1), Quaest. Ph., cod. Oxon. Oriel 33: 11vB-12rA: "Aliter dicitur quod licet sequatur 'principium est, ergo principiatum est', tamen addita exclusione non sequitur quia sequi non posset nisi per hoc medium quod est 'principium esse'; sed virtute huius 'tantum principium est' non ponitur principi[at]um esse, quia omne removens aliquid quod necessario exigitur ad esse alterius, ipsum esse simpliciter non ponit sed secundum quid tantum, sicut patet: mortuum removet vitam quod est necessariam ad esse hominis, ideo hominem secundum quid ponit; sed exclusio addita uni relativorum respectu huius verbi 'est' removet alterum, quod tamen est necessarium ad esse eius; ponit igitur inclusum respectu 'esse' secundum quid. Hic igitur est fallacia secundum quid et simpliciter 'tantum principium est, igitur principium est'. Sed respectu aliorum verborum non est fallacia; sequitur enim 'tantum pater currit, igitur pater currit' quia filium currere non est necessarium ad patrem currere, et ideo exclusio removens cursum a filio nihil deminuit a patre respectu cursus."

est, ergo principium est', hic sequitur principium ut cadit sub exclusione, et ut cadit sub exclusione extraneum est ad principiatum esse; immo variatur medium. Tunc ad formam argumenti: "dictio exclusiva non est determinatio etc.", dicendum est quod et si non sit determinatio respectu aliorum verborum, est tamen determinatio respectu huius verbi 'est'.

Ad 1.4 Ad aliud argumentum, "Dictio exclusiva addita substantiae et cetera"¹, dicendum est quod substantia potest accipi dupliciter, vel sub propria voce aut potest accipi in suo inferiori.² Si accipiat sub propria voce, sic dictio exclusiva addita substantiae excludit accidens, sequitur enim 'tantum substantia est, ergo accidens non est'³, et huius ratio est quia a diversis proprietatibus imponitur nomen substantiae et nomen accidentis. Si enim accipiat in suo inferiori, ut si accipiat homo vel lapis, sic non excludit accidens, ut si dicatur 'tantum homo currit' non excluditur album nec nigrum.

Unde ad formam argumenti dicendum est quod etsi maior sit inclinatio substantiae ad accidens quam relativi ad suum correlativum, tamen quia substantia et accidens compatiuntur se in eodem subiecto, non autem duo relativa, ideo dictio exclusiva addita uni relativorum excludit reliquum, non tamen dictio exclusiva addita substantiae excludit accidens.

Ad 1.2 Ad⁴ secundum argumentum, '+q.+ cum dicitur "Quod cadit in intellectu etc."⁵, dicendum quod aliquid cadit in intellectu alterius dupliciter: aliquid cadit⁶ in intellectu primo aut in intellectu secundo. /P 5vA/ Illud cadit in intellectu primo alicuius quod est de essentia eius, et tale non potest excludi.⁷ Illud cadit in intellectu secundo quod⁸ concomitatur essentiam, et tale bene potest excludi; et sic cadit unum relativum in intellectu sui correlativi, et ideo excluditur.

C I.14

C 5rB (basis); P 7rA-B

Tunc quaeratur utrum dictio exclusiva addita accidenti excludat substantiam.

1. Et videtur quod non.

1. argumentum - etc. om. P.

2. aut - inferiori C : vel sub aliquo inferiori P.

3. sequitur - non est om. P.

4. ad] aliud quod fuit add. P.

5. q. - etc. om. P.

6. aliquid cadit C : aut P.

7. et tale - excludi om. P.

8. illud - quod C : quod cadit in intellectu secundo non est de essentia eius sed P.

1.1 Quod in intellectu inclusi includitur, ipsum non excluditur; sed substantia in intellectu accidentis includitur, quia in definitione eius ponitur; ergo etc.

1.2 Iterum, quod ad¹ inclusum sequitur per dictionem exclusivam /P 7rA/ non excluditur, ut si ad hominem sequatur risibile, incluso homine non excluditur risibile; sed ad accidens sequitur substantia, dicit enim Philosophus in littera quod si accidens est, substantia est; ergo etc.

1.3 Iterum, si tantum accidens est, multa sunt, nam si tantum album est, adhuc multa sunt, tum propter multitudinem partium continui in quo est album, tum propter diversam rationem accidentis et subiecti; sed non essent multa nisi includeretur subiectum; ergo etc.

2. Ad oppositum.

2.1 Si non excluderetur substantia, ista possunt simul stare quod omnia sint et quod tantum accidens sit.²

2.2 Idem dicit Philosophus. Dicit enim: si tantum accidens³ est, illud non potest esse accidens inherens alteri, quia si⁴ tantum accidens esset, non esset subiectum cui inhaeret illud accidens.

3. Dicendum est quod dictio exclusiva addita accidenti excludit substantiam. Nam dictio exclusiva dicit privationem associationis, quia 'solus' est idem quod 'non cum alio' per Aristotelem in Elenchis^f. Cum igitur accidens sit aliud a substantia,⁵ et substantia alia ab accidente, dictio exclusiva addita etc. excludit accidens.⁶

Sed accidens dupliciter potest significari⁷: abstracte et concrete. Si enim dictio exclusiva addatur accidenti in concreto, non excluditur aliquid quod ab accidente concernitur, unde si dicatur 'tantum album' non excluditur corpus. Si tamen addatur accidenti in abstracto, excluditur omne aliud vel⁸ omnis alia forma, ut si dicatur 'tantum albedo' excluditur

1. ad P : om. C.

2. substantia - sit C : spat. vac. 2/3 lineae P a.c. : ibi esset, cum omne accidens sit in subiecto, sed dicitur quod tantum accidens est, ergo excluditur omne quod non est accidens P p.c.

3. accidens C : unum P.

4. quia si C : \per hoc innuens/ quod \si/ P.

5. per Aristotelem - substantia om. P.

6. alia - accidens C : aliud ab accidente et e converso, ideo dictio exclusiva addita uni excludit aliud P.

7. significari C : considerari P.

8. omne aliud vel om. P.

f. Arist. SE 22.178a39-b1.

omne aliud¹. Quia igitur hoc nomen 'accidens' non significat per modum concernentis formam sed per modum abstracti a substantia, cuius probatio est quia non praedicatur de substantia,² ideo sic dicendo 'tantum accidens est' excluditur substantia, sicut si diceretur 'tantum color est'.³ Similiter est ex parte substantiae: hoc nomen 'substantia' imponitur a quadam proprietate distincta contra accidens, et ideo cum dicitur 'tantum substantia est' excluditur accidens, quia si diceretur 'tantum ens quod substat' excluditur⁴ accidens. 'Homo' autem et 'asinus' etc., et si substantiae sint, [non] tamen a proprietatibus imponuntur quae de virtute sermonis⁵ non distinguuntur contra proprietates accidentis, et si realiter non sint proprietates accidentis. Et ideo si dicatur 'tantum homo'⁶ vel 'lapis' vel 'asinus'⁷ non excluditur aliquod accidens quod in eis est. Si tamen dicatur 'tantum humanitas est' iam excluderetur omne accidens, quia 'humanitas' significat cum praecisione cuiuslibet accidentis et suppositorum, et ideo nec praedicatur de Socrate nec Socrates de ipsa.⁸ 'Homo' autem non significat sic cum praecisione, immo significat substantiam ut concernitur ab accidente et ut concernit modo suo supposita; et ideo si dicatur 'tantum homo' non excluditur accidens quod in eo est, sed si dicatur 'tantum humanitas'⁹ excluditur etc.

Ad 1.1 Ad primum argumentum dicendum est quod <verum est: quod> in intellectu alicuius principali includitur ita quod sit de eius substantia; sed sic non est substantia de intellectu accidentis, quia non est de eius essentia.¹⁰

Vel aliter potest dici quod illud non excluditur quod in intellectu alicuius includitur ut sub exclusione cadit; modo est ita quod licet substantia sit de intellectu accidentis ut per se positi, non tamen est de intellectu accidentis ut sub exclusione cadit

-
1. ut si - aliud **C** : \quia si dicitur 'tantum albedo' excluditur omnis alia forma et g(r)a(mmati)ca/ **P**.
 2. cuius - substantia **om. P**.
 3. sicut - color est **om. P**.
 4. ens quod substat excluditur **C** : ens substans est excluderetur ens non substans, cuiusmodi est **P**.
 5. asinus - sermonis **C** : animal et huiusmodi nomina substantiarum accipiuntur \ab/ aliquibus proprietatibus, tamen de virtute **P**.
 6. homo] est **add. P**.
 7. vel lapis vel asinus **om. P**.
 8. et ideo - ipsa **om. P**.
 9. tantum humanitas] **ord. inv. C**, sed rectus ordo signis apposis indicatur.
 10. dicendum est - essentia **C** : dicendum est quod illud quod in intellectu alicuius includitur ita quod sit de eius essentia ipso \incluso/ non excludit \sed/ sic non est substantia de intellectu accidentis, et ideo excluditur **P**.

Ad 1.2 Eodem modo ad aliud, "Quod sequitur ad aliud etc."¹, dicendum est quod licet accidens sequatur ad accidens per se positum, non tamen sequitur ad accidens sub exclusione acceptum, et ideo excluditur.

Ad 1.3 Ad ultimum, "Qui dicit 'tantum accidens est' ponit multa et cetera",² dicendum est quod si dicatur 'tantum album est' ponuntur multa quia album est accidens concernens subiectum, et ideo non excluditur subiectum, unde hic³ ponuntur multa; sed si dicatur 'tantum accidens' non ponuntur multa.⁴

Unde intelligendum est quod aliud est dicere 'accidens' et 'tantum accidens'⁵ [et dicere 'tantum accidens est']⁶. Qui enim dicit 'accidens est'⁷ et 'tantum accidens est', ipse ponit multa et non multa. Nam cum dicit 'accidens est' ipse dicit accidens esse et ex consequenti dicit⁸ substantiam esse. Sed cum dicit 'tantum accidens est', ipse dicit multa non esse, et sic dixerunt Parmenides et Melissus, et sic arguit Aristoteles contra eos.⁹ /C 5vA/

C I.17

C 6rA

Quia Philosophus dicit quod si tantum unum est, illud non potest esse tantum substantia vel tantum accidens, ideo quaeratur utrum dictio exclusiva addita uni excludat multum.

1 Et videtur quod non.

1.1 Nihil excluditur quod sub incluso continetur; sed omnis multitudo continetur sub uno, nam aut continetur sub uno in genere aut in specie aut in proportionem; ergo etc.

1.2 Iterum, unum et multum differunt sicut aliquid dictum singulariter et pluraliter, nam multa sunt plura una, ut dicit Philosophus in libro *Metaphysicae*;^g sed dictio exclusiva addita singulari non excludit plurale, ista enim possunt simul stare quod \tantum/ homo currat et quod homines currant; ergo etc.

1. quod - etc. om. P.

2. qui - etc. om. P.

3. non excluditur - hic om. P.

4. sed si - multa P : om. C.

5. accidens C : accidens est P hic et sequenti vice.

6. et dicere - est] haec verba in utroque codice inveniuntur, sed in P linea traducta deleta sunt.

7. est om. P.

8. ipse dicit - dicit C : ponit ex consequenti P.

9. eos] Qui autem dicit 'tantum accidens' de virtute sermonis non dicit multa esse add. P.

1.3 Item, dictio exclusiva addita alicui non excludit aliquod disparatum compatiens se in eodem subiecto. Si enim dicatur 'tantum album est homo' non excluditur quin musicum sit homo, immo simul possunt stare quod album sit homo et quod tantum musicum sit homo; sequitur enim 'omnis homo est albus, ergo tantum album est homo', et similiter sequitur 'omnis homo est musicus, ergo tantum musicum est homo', quia ex omni universalis vera sequitur exclusiva vera transpositis terminis. Sed quandocumque duo antecedentia possunt simul stare, et duo consequentia simul stabunt; sed ista simul stant quod omnis homo est albus et omnis homo sit musicus, ergo ista simul stabunt 'tantum album est homo' et 'tantum musicum est homo'; et ita patet maior.

Iterum, dictio exclusiva addita uni disparato non excludit /C 6rB/ reliquum; sed unum et multa sunt duo disparata compatiens se in eodem subiecto, quia omnis numerus et omne artificiatum est unum et multum, unum ratione suae speciei et multa ratione suarum partium; ergo etc.

1.4 Iterum, si dictio exclusiva addita etc. non excludit alterum, ipsa eadem dictio addita suo convertibili non excludit ipsum; sed ens et unum convertuntur et dictio exclusiva addita enti non excludit ipsum ens; ergo dictio exclusiva etc. Assumptum patet per Philosophum in primo Physicorum. Dicit enim quod si tantum album est, adhuc multa possunt esse;^h ergo eadem ratione si tantum ens est, adhuc multa possunt esse.

1.5 Iterum, cum quocumque stat antecedens et consequens; sed sequitur 'unum est et aliud est, ergo multa sunt'; sed cum ista 'tantum unum est' stat quod hoc unum sit et stat quod aliud unum sit, nam cum dicitur 'tantum unum est' nullum unum excluditur, nec hoc nec aliud; utrumque ergo stat; stant ergo simul quod tantum unum est et quod multa sunt.

1.6 Iterum, quicquid potest stare cum antecedente stare potest cum consequente; sed sequitur 'omne ens est unum, ergo tantum unum est'; sed cum isto antecedente 'omne ens est unum' stat quod multa sint, ergo cum hoc consequente 'tantum unum est' stare potest quod multa sint.

Prima consequentia probari potest sic: Si omne ens est unum, ergo unum est ens, per conversionem per accidens; sequitur etiam 'omne ens est unum, ergo omne non unum est non ens' per contrapositionem; et si omne non unum est non ens, omne aliud ab uno est non ens; et si omne aliud ab uno est non ens, nihil aliud ab uno est ens, quia ad affirmativam de praedicato infinito sequitur negativa¹ de praedicato finito; sequitur

1. negativa C2 in mg.] affirmativa C1.

ergo a primo ad ultimum quod si omne ens est unum, quod unum est ens et nihil aliud ab uno est. Et ista valent tantum quod 'tantum unum est'.

2 Ad oppositum. Dictio exclusiva addita uni privativorum excludit alterum, nam si tantum videns \est/, sequitur quod caecus non est; sed unum et multum opponuntur sicut divisum et indivisum, quae opponuntur privative; ergo etc.

C I.18

C 6rB

Iuxta hoc potest quaeri de veritate huius 'tantum unum est'.

1 Et videtur quod sit vera.

1.1 Nam idem est esse et esse unum; sed haec est vera 'tantum unum est unum'; ergo haec est vera 'tantum unum est'.

1.2 Iterum, ens et unum convertuntur; sed haec est vera 'tantum ens est'; ergo haec erit vera 'tantum unum est'.

1.3 Iterum, unum dividitur sicut et ens per Aristotelem in quarto Metaphysicae,ⁱ et esse dividitur sicut ens, ut dicit Philosophus in septimo Metaphysicae; potest ergo 'unum' in subiecto accipi pro esse substantiae vel accidentis et similiter 'unum' in praedicato. Sensus ergo propositionis erit "tantum substantia quae¹ est substantia est substantia et tantum quantitas quae est quantitas est quantitas"; ergo etc.

1.4 Iterum, istud per exponentia patet: unum est, et nihil est quod non sit unum, ergo tantum unum est.

2 Ad oppositum.

2.1 Propositio universalis interimitur tripliciter, ut vult Aristoteles in libro Topicorum:^j aut per contrariam suam aut per suam contradictoriam aut per additionem dictionis exclusivae. Haec enim 'tantum una voluptas est bona' interimit istam 'omnis voluptas est bona'. Ista ergo 'tantum unum est' interimit hanc 'omne ens est'; sed haec est vera 'omne ens est', ergo altera falsa.

2.2 Iterum, unum dividitur in unum continuatione et in unum indivisibile et in unum ratione; sed qualitercumque accipiatur unum est falsa; ergo propositio est falsa.

1. quae] quod G.

i. Cf. Arist. Metaph. 4.2.1003b33-34

j. Cf. Anon., Sophisma 'Tantum unum est', codd. CLM 14522: 37vB, & Paris.lat. 16135: 37vA: "Aristoteles vult in principio secundi Topicorum quod problema universale interimi habet tripliciter, per suam contrariam aut per suam contradictoriam aut per suam particularem cum dictione exclusiva, et non per indefinitam, ut haec 'omnis voluptas est bona' habet interimi aut quia nulla aut quia aliqua non aut quia tantum una."

<Ad I.17>

Ad primum dicitur a quibusdam sic quod unum potest dupliciter accipi, aut pro eo quod convertitur cum ente aut pro eo quod est principium numeri. Si accipiat unum ut est convertibile cum ente, sic dictio exclusiva addita ei non excludit multum, quia omnis multitudo sub illo uno continetur; si tamen addatur uni quod est principium numeri, sic excludit multum.

Istud non videtur verum, nam unum secundum quod convertitur cum ente et multum opponuntur sicut divisibile et indivisibile; cum igitur exclusio excludat oppositum, addita uni quod convertitur cum ente necessario excludit multum.

Et praeter hoc, sicut multum continetur sub uno quod convertitur cum ente, sic continetur sub uno quod est principium numeri, nam denarius est unum numero et millenarius est unum¹ numero; ergo per hanc rationem tunc addita <uni> quod est principium numeri non excludit multum.

Dicendum est quod dictio exclusiva addita uni, qualitercumque accipiat unum, /C 6vA/ semper excludit multum. Nam unum est ens indivisum et multum est ens divisum, et ideo cum dicitur 'tantum unum est' dicitur quod tantum ens indivisum est; sed cum [dicitur] multum sit ens divisum, excluditur multum. Unde cum dicitur 'tantum unum est' illud non potest esse principium propter multitudinem quae sequitur ad principium, nec illud unum potest esse accidens propter diversitatem inter accidens et suum susceptibile, nec potest esse magnitudo propter multitudinem partium² quae est in potentia, nec illud potest esse definibile propter multitudinem partium³ rationis. Unde de intentione Philosophi videtur quod cum dicitur 'tantum unum est' excluditur multum.

Intelligendum tamen est quod unum tripliciter potest accipi. Uno modo accipitur unum ut est convertibile cum ente, et sic non differt ab ente in significando vel in significato, sed solum in modo significandi; quod enim ens significat absolute, unum significat sub privatione divisionis. Unde unum sic acceptum non significat aliquid reale enti additum.

Alio modo accipitur unum ut est principium numeri, et sic significat aliquid reale additum enti sicut album et dulce, et istud additum solum determinat ipsum ad genus quantitatis, unde non separatur istud unum a continuo nec est extra sensibilia secundum esse, cum sit quiddam mathematicum.

1. unum] unus C.

2. partium] partialem C.

3. partium] partis C.

Tertio modo est unum idem quod simplex, et sic accipitur unum cum dicitur 'ens aliud unum, aliud multa'.

Et sicut triplex est unum, sic triplex est multum sibi oppositum. Uni¹ enim quod convertitur cum ente opponitur multitudo quae causatur ex divisione specierum, nec est ista multitudo non ens, ut quidam dicunt, nam omnes species multitudinis sunt species entis, ut patet per Philosophum in quarto *Metaphysicae*;^k nam multum in substantia dicitur diversum, multum in quantitate dicitur dissimile, et inaequale quod est multum in qualitate, et ita de aliis; unde sicut unum quod est principium numeri cum alio uno constituit multitudinem quae est numerus, sic unum ens cum alio ente constituit multitudinem quae opponitur uni quod convertitur cum ente; et sicut multitudo quae est numerus non resultat ex aliquibus nisi de unoquoque eorum possit dici quod est unum numero, sic nec multitudo quae opponitur enti est in aliquibus nisi unicuique eorum attribatur ens.

Uni autem quod est principium numeri opponitur multitudo quae causatur ex divisione continui, ut dicit Philosophus in tertio *Physicorum*.¹ Et sicut unum quod est principium numeri addit super unum quod convertitur cum ente solam rationem mensurae, sic multitudo quae est quantitas addit super primam multitudinem rationem mensurati. Unde sicut ab uno quod est principium numeri circumscripta ratione mensurandi derelinquitur unum quod convertitur cum ente, sic a multitudine sibi opposita circumscripta ratione mensurati derelinquitur multitudo opposita enti.

Uni tertio modo accepto opponitur multum quod est compositum ex multis sub unitate tamen formae unitis, et sic omne² artificiatum et omnis numerus dicitur multum. Unde unum sic acceptum et multum sibi oppositum continetur sub ente, nam in eo quod sic est multum, sc. tertio modo, est unitas et pluralitas; unitas in forma sive in specie, pluralitas in partibus et in materia. Unde dictio exclusiva addita uni tertio modo accepto excludit multum sibi oppositum; si enim tantum est simplex, non est compositum, non propter unitatem suae formae sed propter pluralitatem suae materiae. Dictio exclusiva addita uni quod est principium numeri excludit multum sibi oppositum, quia si tantum est ens indivisum secundum quantitatem, non est ens divisum per quantitatem. Dictio autem exclusiva addita uni quod convertitur cum ente excludit omnem multitudinem, nam

1. uni] unum C.

2. omne] vel potius esse C.

k. Cf. Arist. *Metaph.* 4.2.1004a17-19

l. Cf. *Auctoritates Aristotelis* (ed. Hamesse 1974) 2.111 "Numerus causatur ex divisione continui."

principaliter excludit multitudinem quae sibi opponitur, et ex consequenti excludit multitudinem secundam et tertiam eo quod in illis quodammodo salvatur prima multitudo. Et ideo signanter dicit Philosophus quod si tantum unum est, quod non est substantia nec accidens etc.

Ex hoc sequitur quod cum dicitur 'tantum unum est' accipitur unum pro uno determinato de virtute sermonis, nam si multa excludantur, idem est dicere 'tantum unum est' quod 'tantum unum est ita quod non multa'; sed hoc est impossibile dicere nisi tantum unum determinatum sit.

Et praeterea, nihil unum et idem excluditur et includitur; cum ergo multum excluditur, ut nunc dicitur, multum nullo modo includitur; et si multum nullo modo includitur, per consequens tantum unum determinatum est. Et ideo dicit Philosophus^m: Si tantum unum est, aut erit una substantia ut unus homo vel unus equus etc.

Ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam rationem dicendum est quod verum est: /C 6vB/ quod inclusum est non¹ excluditur; sed cum dicitur "Omnis multitudo continetur sub uno etc.", verum est: ratione suae unitatis includitur², sed tamen quia in qualibet multitudine sunt duo: quaedam pluralitas et est ibi quaedam unitas, unde licet multitudo non excluditur ratione suae unitatis quam importat, excluditur³ tamen ratione pluralitatis. Unde si dicatur 'tantum unum est' excluditur denarius non propter unitatem suae formae sed propter [[unitatem]] pluralitatem suae materiae.

Ad 1.2 Ad aliud. "Unum et multum differunt etc.". Dicendum est quod 'unum' et 'multum' differunt plus quam singulare et plurale, nam singulare et plurale solum differunt in modo significandi accidentali, sed 'unum' et 'multum' differunt in significato sive in modo significandi essentiali. 'Unum' enim non consignificat unitatem eo quod est singularis numeri, sed significat unitatem; nunc autem dictio exclusiva excludit respectu significati vel modi significandi essentialis et non respectu modi significandi accidentalis; et ideo si dicatur 'tantum homo currit' non excluduntur homines, si tamen dicatur 'tantum unum' excluditur multum, quia si diceretur 'tantum unus homo currit' nunc excluduntur homines, quia iam quod consignificatur per hominem iam significatur per unum.

1. non] vel C.

2. includitur] excluditur C.

3. excluditur] excludat C.

Ad 1.3 Ad aliud dicendum quod quaedam sunt disparata quae non habent oppositionem sicut album et musicum de quibus ratio procedit; sed unum et multum, etsi sint disparata compatientia¹ se in eodem subiecto, opponuntur, dico, formaliter, et ideo dictio exclusiva addita uni excludit² multum licet addita albo non excludat musicum.

Ad 1.4 Ad aliud dicendum est quod licet ens et unum convertantur quantum ad rem significatam, differunt tamen in modo significandi essentiali. Unde aliquid opponitur uni quod non opponitur alteri; et ideo dictio exclusiva addita uni aliquid excludit quod non excludit si addatur alteri.

Ad 1.5 Ad aliud, "Cum quocumque stat antecedens et consequens etc.", dicendum est quod cum ista 'tantum unum' stare potest quod hoc unum sit vel illud [unum sit vel illud], quia nullum istorum excluditur determinate, sed tamen vel unum excluditur vel alterum. Dictum est enim quod tantum unum includitur determinatum praecise, sed hoc est indeterminatum quid sit illud, et ideo quicquid sit illud, omnia alia excluduntur. Unde si hoc unum includatur, dico quod aliud unum excluditur, non in eo quod unum est sed in eo quod cum primo uno constituit multitudinem.

Probatio huius, quia sequitur 'si multa non sunt, et hoc unum est, ergo nullum aliud unum est', quia si esset, multa essent. Unde aliquod unum excluditur per accidens, quia si includeretur, multa includerentur.

Ad 1.6 Ad aliud argumentum dicendum est quod ista consequentia non valet in proposito 'omne ens est unum, ergo tantum unum est', immo est figura dictionis; nam in ista 'omne ens est unum' unum permittitur stare pro uno vel pro pluribus, et in ista 'tantum unum est' stat determinate pro uno et non pro pluribus, et ideo est ibi figura dictionis.

Ad regulam dicendum est quod illa regula tenet quando praedicatum in universali et subiectum in exclusiva eodem modo supponunt, tunc ex omni universali sequitur exclusiva.

Ad deductionem. Concedatur usque ad ultimam consequentiam. Dicendum est quod ista consequentia non valet, quia non sequitur 'unum est et nihil aliud ab uno, ergo tantum unum est', quia primo permittitur unum stare pro uno vel pro pluribus, et in exclusiva pro uno³ tantum.

Ad qu. 1.18

Ad aliud. Cum quaeritur de veritate, dicendum est secundum praedicta quod propositio est falsa.

1. compatientia] compatitur C.

2. excludit] excludat C.

3. uno] pluribus C.

Ad 1.1 Ad primum argumentum dicendum est quod haec est falsa ‘tantum unum est unum’, quia significatur quod tantum hoc unum sit unum vel tantum illud unum sit unum.

Ad 1.2 Ad aliud dicendum est similiter quod licet haec sit vera ‘tantum ens est’, haec tamen est falsa ‘tantum unum est’, quia aliquid excluditur respectu unius quod non excluditur respectu entis.

Ad 1.3 Ad tertium argumentum dicendum est quod tantum unum est substantia et tantum unum est quantitas etc., et si ‘unum’ accipiat pro substantia vel pro quantitate vel pro qualitate quaelibet istarum est falsa, quia significatur cum dicitur ‘tantum unum est substantia’ quod tantum unum determinatum sit substantia et tantum unum determinatum sit quantitas et sic de aliis.

Ad 1.4 Ad ultimum dicendum est quod omnes istae propositiones ‘unum est et nihil est quod non sit unum’ ‘unum est et quod est non unum non est ens’ et ‘quicquid est unum etc’, dicendum est quod omnes istae propositiones peccant secundum figuram dictionis, quia in praemissis permittitur stare unum pro pluribus et in conclusione pro uno determinato, et ideo est ibi figura dictionis.

C III.8

C 35rA

Nunc quaeratur utrum haec sit vera ‘actio est passio’.

1. Et videtur quod sic:

1.1 Identitas rei est causa veritatis in sermone; sed actio et passio sunt eadem res, quia sunt idem motus; ergo etc.

1.2 Praeterea, quaecumque uni et eidem numero sunt eadem inter se sunt eadem; sed actio et passio sunt eadem numero motui; ergo etc.

1.3 Praeterea, quando duo nomina sunt synonyma, unum vere potest praedicari de altero, ut ‘lapis est petra’ et sic de aliis; sed ‘actio’ et ‘passio’ sunt nomina synonyma; ergo etc.

Probatio quia nomina synonyma sunt quae eandem rem significant sub diversa ratione; sed sic significant actio et passio; ergo etc.

1.4 Praeterea, actio est actus ab agente et passio est actus in patiente; sed actus ab agente est actus in patiente; ergo actio est passio.

2. Ad oppositum. Illa propositio est immediate vera in qua removetur unum generalissimum ab alio, ut vult Philosophus in primo Posteriorum; sed talis est ista ‘nulla actio est passio’; ergo eius opposita est falsa ‘actio est passio’.

3. Dicendum est quod haec est falsa ‘actio est passio’. Nam quando aliqua dictio significat aliquid cum praecisione alicuius rationis, vere non

potest sibi attribui in quo includitur illa ratio. Verbi gratia ‘humanitas’ significat cum praecisione suppositorum et accidentium, et ideo supposita vel accidentia non possunt sibi attribui sine falsitate; sed ‘actio’ significat actum ut est ab hoc cum praecisione essendi in hoc, et ‘passio’ significat actum ut est in hoc cum praecisione essendi ab hoc; et ideo falsa et impossibilis est attributio unius ad alterum. Motus autem abstrahit ab utraque ratione neutram in se includendo et neutram praescindendo, et ideo vere potest de utraque praedicari sicut animal de homine et asino.

Ad 1.1 Ad primum argumentum dicendum est, cum dicitur "Identitas etc.", quod identitas rei non est sufficiens causa veritatis in sermone nisi fuerit congruus modus significandi; eadem enim res significatur per ‘hominem’ et ‘humanitatem’ et tamen haec est falsa ‘homo est humanitas’. Similiter, licet idem motus significetur per ‘actionem’ et ‘passionem’, sub rationibus tamen oppositis, ideo propositio est falsa.

Ad 1.2 Ad aliud argumentum dicendum est quod si aliqua sint uni et eidem eadem in quo uniantur non per rationes extraneas, inter se sunt eadem; modo actio et passio, licet sint eadem motui, [[u]]tamen uniuntur ei per rationes extraneas; et ideo non sunt eadem.

Ad 1.3 Ad aliud argumentum dicendum est, et respondendum est per interemptionem minoris, quia actio et passio non sunt nomina synonyma; nam nomina synonyma sunt quae significant eandem rem sub rationibus diversis, ita tamen quod illae rationes non significantur; sic enim significant ‘lapis’ et ‘petra’, nam eandem rem significat ‘lapis’ sub ratione laedendi pedem quam significat ‘petra’ prout est a pede trita; sed istae rationes sunt extra significata vel rationem lapidis et petrae et illa a quibus rationes accipiuntur; sed rationes diversae sub quibus significant actio et passio in significationibus includuntur; et ideo non sunt nomina synonyma.

Ad 1.4 Ad aliud dicendum est quod non est idem dicere ‘actus ab agente est actus in patiente’ et ‘actio est passio’, immo ista sunt eadem quodammodo ‘actus secundum quod est ab agente est actus secundum quod est in patiente’ et ‘actio est passio’, et una est falsa sicut altera.

Radulphi Britonis
Quaestiones super Physicam Aristotelis
Ex recensione Florentina

Consequenter quaeritur

F = Firenze BNC Conv. Soppr. E.1.252: 5vB

quia Philosophus dicit quod si tantum unum est, principium non est, quia principium non est sine principiatio, et ideo vult quod si esset tantum principium excluderetur principiatum, ideo quaeritur utrum dictio exclusiva addita uni correlativo excludat alterum correlativum, ut dicendo 'tantum principium' excludat principiatum.

Arguitur quod non.

1.1 Quia illud quod includitur in intellectu termini non excluditur per dictionem exclusivam; modo unum correlativum includitur in intellectu alterius; ideo etc.

1.2 Item, illud quod ponitur in definitione alicuius non excluditur ab eo per dictionem exclusivam; sed unum relativum habet poni in definitione alterius, quare etc. Maior patet, quia si dicam 'tantum homo' non excludo animal, quia posito definito ponitur definiens; modo posito aliquo cum determinatione ponitur absolute, ut 'si tantum pater est, pater est', ergo et ponetur illud quod in definitione sua ponitur. Modo unum relativum ponitur in definitione alterius, ut apparet 6 Topicorumⁿ, et hoc apparet a Porphyrio. Quare etc.

1.3 Item, sequitur 'si tantum pater est, ergo pater est, et si pater est, filius est, ergo si tantum pater est, filius est'. Tunc arguo: illud quod sequitur ad aliud non excluditur ab eo; sed unum correlativum habet sequi ad aliud sumptum cum dictione exclusiva, ut visum est; ergo dictio exclusiva addita uni correlativorum non habet excludere reliquum.

2.1 In oppositum videtur esse Philosophus, qui dicit "si tantum unum est, principium non est, quia principium non est sine principiatio", ita quod videtur velle quod si esset tantum principium, quod(?) principiatum non esset sive excluderetur.

2.2 Et arguitur ratione, quia illud excluditur ab aliquo per dictionem exclusivam quod est diversum ab eo a quo fit exclusio; modo unum relativum diversum est ab alio; quare etc. Maior patet, quia dictio exclusiva excludit ab aliquo omne diversum ab eo. Minor patet de se.

n. Arist. Top. 6.4.142a30-31.

Radulphi Britonis
Quaestiones super Physicam Aristotelis
ex recensione Vaticana

Consequenter quaeritur

Vat. lat. 3061: 68rA

utrum dictio exclusiva addita¹ uni correlativo excludat reliquum.

Et arguitur quod non.

1.1 Quia quodcumque \ita est <quod>/ intellectus unius habet includi in intellectu alterius, dictio exclusiva ibi adveniens non excludit reliquum; sed unum relativum [non] includitur in intellectu alterius; ergo dictio exclusiva addita uni non excludit reliquum.

1.2 Item, illud quod habet poni in definitione alterius, unum non excluditur ab altero per dictionem exclusivam; sed unum relativum ponitur in definitione alterius; ergo unum non excludit reliquum. Maior patet, quia illa quae definiuntur unum per alterum, unum non removetur ab altero, quia idem dicunt definitum et definitio; sed minor patet quia impossibile est definire unum correlativum nisi per alterum, ideo etc.

1.3 Item, sequitur 'si tantum pater est, <ergo pater est>, et si pater est filius est'; eodem modo sequitur, sicut dicit Philosophus, 'si tantum principium est, principium est; et si principium est, principiatum est'. Tunc arguitur: quodcumque aliqua duo ita se habeant quod unum sequitur ad alterum, unum /V 68rB/ non excluditur ab altero; sed unum relativum sequitur ad alterum, ergo unum non excluditur ab altero. Maior patet, quia illa quae consequuntur se, unum non removetur ab alio. Minor patet, quia sequitur 'si tantum pater est, pater est, et si pater est, filius est'; ergo sequitur 'si pater est, filius est', quia illa sunt correlativa. Ideo etc.

2.1 Oppositum dicit Philosophus in littera, qui dicit quod si tantum principium est, principiatum non est; ergo habetur(?) quod dictio exclusiva addita uni relativo excludat reliquum.

2.2 Et potest confirmari sic ratione: quia illud potest excludi ab alio quod diversum est ab eo; sed unum relativum diversum est ab altero; ergo dictio exclusiva addita uni [non] excludit reliquum. Maior patet, quia quae sunt diversa, unum habet excludi ab alio <si circa ipsum> fit exclusio; sed exclusio habet fieri circa² unum extremum relationis³. Minor patet, quia relativa sunt diversa, quia unum <non> est alterum; ideo etc.

1. addita] addito V.

2. circa haesitans scripsi] per V.

3. relationis] relativi V.

Recensio Florentina

Dico quod dictio exclusiva addita uni correlativorum excludit reliquum, quia dictio exclusiva excludit ab aliquo omne illud quod est diversum ab eo essentialiter; modo unum extremum relationis est diversum ab alio essentialiter; quare etc. Maior patet se se. Minor etiam patet, sc. quod unum extremum relationis est aliud ab alio essentialiter, quod idem(?) non refertur ad se ipsum (et hoc in relatione per se, quia identitas non est relatio per se; etiam identitas non est relatio nisi sumendo idem in ratione diversorum).

Et si dicas quod Philosophus vult quod si dicatur 'tantum accidens est' non excluditur substantia, immo adhuc est substantia, ergo dictio exclusiva non excludit omne diversum, quia non excludit illud quod habet habitudinem ad illud a quo fit exclusio,

-ad hoc posset dici quod non est simile de substantia et de accidente et de relativis, quia substantia et accidens faciunt unum in esse, sed duo relativa [[faciunt]] non faciunt unum in esse; ideo non fuit simile.

Vel potest dici quod dictio exclusiva addita accidenti primo excludit substantiam; modo ex consequenti oportet ponere substantiam, quia accidens non potest esse sine substantia.

Tunc ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur "Illud quod includitur in intellectu alicuius non excluditur, etc.", debet intelligi propter solutionem rationis istius et alterius sequentis, quod unum relativorum non est de essentia nec de intellectu alterius, sicut pater non est de essentia filii, sed esse in habitudine ad filium est de essentia patris. Modo bene volo quod habitudo unius relativi ad aliud non excluditur per dictionem exclusivam, sed unum extremum ab alio excluditur.

Tunc ad rationem. Cum dicitur "Illud quod includitur in intellectu alterius non excluditur etc.", verum est: si sit in intellectu eius primo. Sed si sit concomitans ad eius intellectum, non debet. Et cum dicitur "unum correlativum(?) includitur in intellectu alterius, dico quod non in intellectu eius primo, sed habitudo ad aliud extremum bene est in intellectu alterius extremi, et ideo volo quod ille respectus per dictionem exclusivam non excluditur, sed alterum extremum excluditur.

Recensio Vaticana

De illa quaestione sunt diversae opiniones, sed omnibus relictis dicamus secundum quod nobis videtur ad praesens, et dico quod [quod] dictio exclusiva addita uni relativo habet excludere reliquum. Et ratio huius est quia dictio exclusiva habet excludere¹ ab aliquo quod est extraneum ab illo, sed unum relativum alterum est ab alio, ergo dictio addita ei habet excludere alterum extremum relationis².

Et si dicatur: "Philosophus vult quod non est ibi exclusio aliqua dicendo sic 'tantum accidens est, non ergo substantia', quia substantia non excluditur ab accidente, quia accidens non potest esse sine substantia"

- aliqui volunt ad hoc quod non est simile de substantia et de uno extremo relativorum, quia duo extrema relationis non faciunt unum in esse, quia diversa sunt in esse, sicut pater est filius diversa esse habent; sed substantia et accidens bene faciunt unum in esse.

Vel aliter potest dici quod dictio exclusiva addita accidenti primo excludit substantiam, sed ex consequenti ponit, quia non totaliter excludit, quia accidens non potest esse sine substantia, et ideo totaliter non potest excludere; ideo etc.

Sed advertendum est quod unum extremum relationis non est de intellectu alterius sic quod sit de essentia, quia unum relativum non est de essentia alterius, quia pater aliam essentiam habet a filio, et filius similiter. Sed esse <patris est de intellectu> filii sic[ut] quod esse patris in habitudine ad filium bene est de essentia filii, quia talis habitudo patris ad filium est essentialis ei. Sed tunc habitudo patris ad filium non potest excludi per dictionem exclusivam sibi additam.

Tunc ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur "Quod ponitur in intellectu etc.", dico quod verum est: si sit in intellectu primo et essentiali; sed si sit in intellectu secundario, bene unum excluditur ab altero; modo unum relativum non est in intellectu alterius primo et essentiali, sed esse in habitudine ad reliquum, unde non excluditur, quia talis habitudo non est extrinseca; ideo etc.

1. excludere] excludi V.

2. relationis] relativi V.

Recensio Florentina

Ad 1.2 Ad aliam. /F 6rA/ Cum dicitur "Illud quod ponitur in definitione alicuius non excluditur ab eo", dico quod aliquid poni in definitione alicuius, hoc potest esse dupliciter: vel tamquam terminans eius dependentiam, vel tamquam aliquid pertinens ad eius essentiam. Modo si ponatur ibi tamquam pars pertinens ad essentiam alicuius, verum est quod istud non excluditur ab eo per dictionem exclusivam. Si autem sit sicut aliquid terminans respectum definiti, de illo non est verum quod non excluditur per dictionem exclusivam. Et cum dicitur "Unum relativum ponitur in definitione alterius", verum est: tamquam terminans respectum eius, et non tamquam pertinens ad eius essentiam.

Ad 1.3 Ad aliud. Cum dicitur "Sequitur 'si tantum pater est, ergo pater est'", concedo. Et cum dicitur ulterius quod sequitur 'si pater est, ergo filius est', hic dico quod est fallacia accidentis, quia licet ad patrem absolute sequatur filius, tamen respectu huius attributi quod est 'tantum pater' extraneum est ab ipso patre inferre filium.

Consequenter quaeritur

F = Firenze BNC Conv. Soppr. E.1.252: 6rA

utrum ille qui dicit 'tantum pater est' vel 'tantum principium est' destruat principium vel patrem.

Arguitur quod non:

1.1 Quia illud quod ponitur per aliquam orationem per eam non destruitur; modo qui dicit 'tantum pater est' vel 'tantum principium est' ponit principium vel patrem; ergo qui sic(?) dicit illa non destruit. Maior patet de se, et minor quia dictio exclusiva ponit terminum a quo fit exclusio, ut 'tantum pater est, ergo pater est'.

1.2 Item, secundum Philosophum in 2° Priorum in fine 2i capituli° ad idem affirmatum et negatum non sequitur [ad] idem; modo ad istud 'si tantum pater est' sequitur 'pater,' ergo ad istud non sequitur 'non pater,' quod est eius negatio.

Recensio Vaticana

Ad 1.2 Ad aliam rationem. Cum arguitur "Quod habet poni etc.", dico quod aliquid poni in definitione alicuius, hoc potest esse dupliciter, vel sicut partem definientem pertinentem ad essentiam, vel tamquam aliquid determinans¹ respectum vel habitudinem eius. Si primo modo, sic dico quod non excludit, quia quod est de essentia alicuius non potest removeri ab ipso per aliquid extrinsecus. Si secundo modo, contingit excludi. Ideo etc.

Ad 1.3 Ad aliam. Cum dicitur "Si tantum pater est, pater est", verum est. Et ulterius "Si pater est, filius est", dico quod hic est fallacia accidentis, quia non sequitur absolute 'si tantum pater est, pater est; et si pater est, filius est', quia per illam dictionem exclusivam filius <excluditur quia> diversus est a patre. Quia quando dicitur 'si tantum pater est, pater est' bene verum est, [[quod]] \et/ 'si pater est filius est' [[verum est]], dico quod non sequitur ratione de li 'tantum', quia excludit unum ab altero.² Ideo etc.

Consequenter quaeritur

Vat. lat. 3061: 68rB

utrum qui dicit 'tantum pater' destruit patrem.

Et arguitur quod non.

1.1 Quia illud quod per aliquam orationem ponitur, per illam non destruitur; sed qui dicit 'tantum pater est' vel 'tantum principium est' ponit patrem vel principium³; ergo qui dicit 'tantum pater est' vel 'tantum principium est' dicit patrem esse vel principium [principium]. Maior patet de se. Minor declaratur, quia dictio exclusiva ponit terminum(?) a quo fit exclusio, ergo ponet principium esse vel patrem esse(?) etc.

1.2 Item, ad idem. Dicit Philosophus 2° Priorum^p quod ad idem affirmatum et negatum non sequitur idem; ergo eodem modo ad eandem orationem affirmativam et⁴ negativam non sequitur idem; modo qui dicit '[si] tantum pater est' infert patrem et ponit, non tamen negat, quia hoc esset +verum si hoc fieret+ /V 68vA/

1. determinans] dicens V.

2. Quia quando - altero.] Repetuntur quae iam dicta sunt. Fortasse duae versiones huius responsionis in cod. Vaticano fusae sunt.

3. vel principium] et filium V, ut vid.

4. et] vel V

Recensio Florentina

1.3 Item, nulla eadem oratio potest esse affirmativa et negativa; sed si illa oratio 'tantum pater est' destrueret se ipsam, sc. patrem esse, iam illa oratio simul esset affirmativa et negativa; ergo per illam orationem non destruitur pater. Maior de se patet, et minor etiam, quia si per illam orationem destrueretur pater, cum in ipsa affirmatur, iam simul esset affirmativa et negativa.

1.4 Item, dictio exclusiva solum habet excludere diversum; modo idem a se non est diversum; ergo idem a se non potest excludi; sed si ita esset quod ibi destrueretur pater, iam idem a se ipso excluderetur.

2.1 Oppositum apparet primo ex intentione Philosophi^q: qui dicit 'tantum unum est¹' destruit principium, quia si est principium, est principiatum; modo qui dicit 'tantum principium' destruit principiatum, ergo etiam destruet principium.

2.2 Item, si tantum pater est, ergo filius non est, quia filius est alius a patre; et si filius non est, pater non est (per locum a relativis); ergo si tantum pater est, pater non est.

De illa quaestione sunt duae opiniones.

Una est quae ponit quod qui dicit 'tantum pater est' non destruit patrem, et rationes istius positionis tactae sunt.

Alia est quae ponit oppositum simpliciter, quia quicumque dicit 'tantum pater' includit contradictoria et ita sermonem suum destruit, et ideo sequitur 'si tantum pater est, non tantum pater est'.

Dico tamen medio modo, et dico duo. Primo quod qui dicit 'tantum pater' primo et principaliter non destruit patrem; secundo dico quod con-comitative et ex consequenti ipsum(?) destruit.

Primum declaratur sic, quia illud quod primo et principaliter ponitur de significato orationis illud principaliter et primo per illam orationem non destruitur; modo per illam orationem 'tantum pater est' habeo primo et principaliter patrem esse; ergo per illam orationem non destruitur pater, et hoc primo. Maior patet de se. Minor declaratur, quia dicendo 'tantum pater' habeo per hoc tantum patrem esse et nihil aliud a patre esse, quia dictio exclusiva excludit omne diversum et relinquit illud a quo fit exclusio.

1. est| ens **F**.

q. Arist. Ph. 1.2.185a3-4.

Recensio Vaticana

1.3 Item, nulla [et] eadem oratio potest esse affirmativa et negativa, sed si illa oratio 'si tantum pater est' destrueret patrem, tunc esset simul affirmativa et negativa, quia affirmativa est quando ponit patrem esse, et negativa quando destruit patrem; ergo una <et> eadem oratio esset affirmativa et negativa.

1.4 Item, dictio exclusiva habet solum excludere diversum ab ipso. Tunc arguitur: idem a se ipso non est diversum, sicut patet a se; ideo etc. Modo si destrueretur dicendo 'tantum pater', tunc idem excluderetur a se ipso; ideo etc.

Oppositum arguitur sic:

2.1 Per Philosophum^r qui dicit quod 'tantum unum est' dicit(?) 'ergo principium non est' quia destruit principi<at>um, et si principium est, principiatum est, et qui destruit principiatum destruit principium esse.

2.2 Item arguitur ratione sic: quia si tantum pater est, ergo filius non est, et si filius non est, pater non est, ergo a primo ad ultimum: si tantum pater est, non tantum pater est.

De illa quaestione sunt duae opiniones.

Prima est quod qui dicit 'tantum pater est' vel 'tantum principium est' non destruit patrem esse nec principium. Et rationes tactae sunt.

Secunda autem opinio est quod qui diceret 'tantum pater' vel 'tantum principium'¹ est' implicaret duo opposita, quia si dicatur [[pr(?)]] <***> 'si tantum pater est, non tantum pater est.'

Dico aliter ad quaestionem, et dico duo. Primum est quod qui dicit 'tantum pater est' primo et principaliter non destruit patrem nec principium. Secundo dico quod bene concomitative destruit et ex consequenti.

Primum declaratur, quia illud quod primo et principaliter ponitur in significato alicuius propositionis, illud per illam propositionem non destruitur; dicendo 'tantum pater est' vel 'tantum principium', quia primo et principaliter habeo patrem esse, ergo etc. Maior patet. Minor declaratur, quia si dicatur 'si tantum pater est' ponitur pater tantum et nihil aliud a patre, quia dictio solum excludit² illud quod est diversum ab eo; ergo dicendo tantum principium esse vel tantum patrem esse habeo patrem et principium [patrem et principium], quia talia non a...tur a significato propositionis.

1. tantum principium inv. V.

2. excludit] excipit V

Recensio Florentina

Secundum declaratur, quia qui dicit tantum patrem, ipse destruit filium, et qui dicit tantum principium destruit principiatum, ut visum est in praecedenti quaestione, quia dictio exclusiva addita uni correlativorum excludit reliquum; modo destructo filio oportet concomitative destrui patrem, quia tota essentia patris est esse in habitudine ad filium; ergo si non est filius neque erit pater. Et sic concomitative et ex consequenti qui dicit 'tantum pater' destruit patrem.

Tunc ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur "Illud quod ponitur per aliquam orationem per eam non destruitur", verum est: primo, tamen concomitative bene sequitur ex hoc quod quoddam alterum destruitur, ex cuius destructione illud [illud] quod illa oratione ponitur habet destrui; modo sic est in proposito, quia dicendo 'tantum pater est', licet pater primo ponatur, tamen(?) ex consequenti destruitur, scilicet ex destructione filii.

Ad 1.2 Ad aliam. Cum dicitur "Idem affirmatum et negatum non sequitur ad idem", dicendum quod verum est: primo, sed ex consequenti bene sequitur.

Vel potest dici quod ad eandem orationem non sequitur idem affirmatum et negatum. Et cum dicitur quod hoc sequeretur si destrueretur pater, dicendum quod ibi 'tantum pater est' non est eadem oratio virtualiter, quia /F 6rB/ sensus est quod pater est et nihil aliud a patre est. Utrum tamen sit ibi eadem oratio 'tantum pater est' est alia quaestio(?). Item(?) quod illa dictione 'tantum' nihil reale(?) addit supra orationem, sed solum quendam modum intelligendi.

Ad 1.3 Ad aliam. Cum dicitur "Nulla oratio eadem potest esse affirmativa et negativa", verum est: eadem oratio totaliter. Modo illa oratio [[v]] non est eadem oratio virtualiter, ut dictum est.

Vel potest dici quod eadem oratio non est affirmativa et negativa, verum est: primo(?), nam illa oratio 'tantum pater' est affirmativa patris primo, et ex consequenti est negativa eiusdem.

Ad 1.4 Ad aliam patet solutio per idem. Cum dicitur "Dictio exclusiva solum habet excludere diversum, idem non est diversum a se etc.", bene volo quod non est ibi destructio patris primo per exclusionem, sed quia filius destruitur per exclusionem et destructo filio destruitur pater, ideo ex consequenti destruitur pater.

Ad 2.1-2 Rationes in oppositum bene probant quod dicendo 'tantum pater' ex consequenti destruitur pater, et non primo.

Recensio Vaticana

Secundo dico quod concomitative bene +sequitur patrem esse vel filium,⁺ quia qui dicit 'tantum pater est' ipse destruit filium, vel qui dicit 'tantum principium est' destruit principiatum, quia sicut dictum est, dictio exclusiva addita uni correlativo excludit reliquum. Modo destructo filio oportet quod concomitative destruat et tota habitudo filii ad patrem, quod est essenziale ei, ergo destructo filio destruitur pater, vel destructo principiato destruitur principium; ideo etc.

Ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur "Quod ponitur etc.", verum est: primo et principaliter, non tamen concomitative ex positione cuiusdam alterius vel ex remotione, sicut est in proposito, quia dicendo sic 'si tantum pater est' certe primo et principaliter pater non destruitur sed concomitative et ex consequenti.

Ad 1.2 Ad aliam. Cum dicitur "Ad idem affirmatum et negatum etc.", verum est: primo et principaliter. Et quando dicitur quod sequitur affirmativa etc., dico quod non primo sed concomitative.

Vel potest dici quod [quod] non est eadem oratio nec una, sed est una vox, quia in se includit virtute plures; ideo etc. Utrum autem sit una vel plures non est praesentis speculationis.

Ad 1.3 Ad aliam. Cum dicitur "Oratio etc.", verum est: si sit totaliter eadem. Modo dico quod non est totaliter eadem, sed multiplex, quia in se includit virtute plures; ideo etc.

Ad 1.4 Per idem posset dici ad aliam rationem, quia eodem modo solvitur.

